

WIE HAAR LIEDTEKSTEN BELUISTERT, ZAL NIET VERBAASD ZIJN DAT THEATERMAKER IRENA FILIPPOVA AAN EEN NEDERLANDER IS BLIJVEN HANGEN. AL HEEFT ZE OP DIE NEDERLANDSE MAN OOK HET EEN EN ANDER AAN TE MERKEN.

'De Nederlandse man staat met zijn rug tegen de muur'

◀ Tienduizenden Russische vrouwen dromen van een man in het westen, stond pas nog in de krant. Voor accordeonist en theatermaker Irena Filippova (37) is het geen nieuws dat haar landgenotes zich inschrijven op datingsites die westerse mannen koppelen aan deze Russische bruiden. Haar nieuwe theatervoorstelling 'Russin zoekt man' gaat over die zoektocht naar de liefde en is gebaseerd op haar eigen verhaal en op dat van talloze Oostblokvyndinnen. Op de vraag wat er mis is met Russische mannen, pakt ze haar accordeon en begint ze te zingen: "De mannen in Rusland, ze drinken veel te veel. Ze verdienen te weinig of ze zijn te criminal. De mannen in Rusland? 'k geloof er niet meer in. Als je even niet oplet, gaan ze vreemd met je vrienden. Al zijn ze romantisch en charmant, ik heb het gehad met de mannen in mijn land." Wat volgt is een hilarische aaneenschakeling van mistakkele afspraken van een denkbare Russische schone. Wie Irena voor het eerst ontmoet, is gearmand met deze kleine blonde vrouw met het lichte accent. Wie haar hoort zingen, is geraakt en fan vanaf het eerste moment. Haar liedjes komen recht uit het hart en druipen van de melancholie. Ze speelt 'Vivaldi en Piazzolla, maar haar favoriete genre bij uitstek is het Russische levenslied, de smarlag van het Oostblok. "Bij Russische muziek denk ik iedereen aan klassiek, de kozakken en Gergiev, maar er is zoveel meer. Ik heb me verdiept in de Russische popmuziek en de volksmuziek. Nederlanders vinden het prachting. "Zing nog eens iets Russisch?" vragen ze vaak."

In tegenstelling tot andere Russische vrouwen was het bij Irena niet de liefde die haar naar Nederland bracht. Ze was er voor gebleven, maar dat is een ander verhaal. Ruim tien jaar geleden op een accordeonistenconcours in Duitsland maakte ze zo'n verpletterende indruk op de Nederlandse conservatoriumdelegatie, dat ze haar vroegen om in Nederland verder te studeren en haar master te halen. "Ik had geen idee waar Nederland lag. Maar ik heb geen moment getwijfeld. Dit was de kans om in het Westen te gaan kijken. Rusland was in die tijd heel gelaten, studenten in het buitenland was zoets als een reis naar de maan." Met alleen haar accordeon en een paar dollars stapte ze op een Eurolinebus naar Amsterdam. Veertig uur later zat ze voor het eerst de blauwe gordelen te trekken en de leegte. "Ik was gewend aan het silhouet van Lenin met overal grote grijze gebouwen, dus die wisselen met koeien vond ik geweldig." Ze woonde in Groningen, volgt lessen in Den Haag - voor een afstand van niets - en al snel treedt ze op, van tangobos tot dimensieshow. Het moeilijkste was de taal, zegt ze achteraf. "Het eerste jaar heb ik Duits gesproken. Op school konden we kisten tussen Duits en Engels, maar het was logisch dat ik Duits koos, want Amerika was de vijand." Toch zegt ze niet dat haar eigen verbaas 'ja' als ze gevraagd wordt voor een voorstelling met Nederlandse liedjes. "Ik zong 'Het kleine café aan de haven' en 'Zij geloof in mij', zonder dat ik een

IRENA FILIPPOVA IN HET KORT
1972 geboren in Balasov, Rusland 1978 krijgt accordeon van haar vader 1998 studeert cum laude af aan het conservatorium in Rostov aan de Don 2000 vertrekt naar Nederland 2002 studeert cum laude af (masteropleiding) aan conservatorium Den Haag 2005 - 2008 diverse theaterproducties over Rusland 2010 theatershow 'Russin zoekt man'

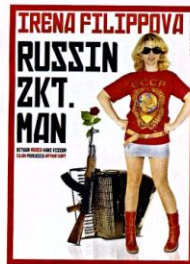
26-VIVA

'STUDEREN IN HET BUITENLAND IS VOOR EEN RUS ZOETS ALS EEN REIS NAAR DE MAAN'

idee had waar ik het over had. In het woordenboek zocht ik de betekenis op van de teksten en in de bibliotheek leerde ik boeken met zeezangliedjes. Ik heb vier jaar lang continu met een woordenboek rondgelopen. De woorden die ik overdag hoorde, leerde ik mezelf's vonds in bed."

Ze leerde Nederlands op dezelfde manier als ze accordeon leerde spelen: met ijeren discipline en met alleen oefenen. De Russische manier. Ze herinnerd het zich nog goed hoe haar vader aankwam met haar eerste accordeon. Ze was zes en ze woonde voor het werk van haar vader, die militair piloot was, in Oost-Duitsland. "Hij kwam thuis met een enorme accordeon. Ik hielde tranen met tuiten: hij was prachtig, rood met allemaal sleuwtjes, maar zo groot. Ik was kleiner dan het instrument. 'Ik ga het niet doen, papa', hield ik. Maar hij was overbiddelijk. 'Ik moet je van achter helemaal vast, dan lukt het wel', zei hij. Hij wilde vroeger zelf graag accordeon leren spelen, maar had de kans niet gehad. Wat ik niet heb kunnen doen, gaat mijn dochter doen, moet hij gedacht hebben." Drie keer in de week gaan ze samen naar de muziek-

school. Achterop de brommer bij haar vader. Zij aan de ene kant, haar accordeon aan de andere. Thuis oefenen ze samen. Irena en haar accordeon worden onafscheidelijk. Op feestjes speelt ze Russische levensliedjes en al snel treedt ze op voor grote zaal. Grote posters met 'Op weg naar het communisme' kondigen de kleine Irena aan. "Ik vond het niet altijd leuk dat ik moest oefenen en spelen. Ik wilde liever buitenspelen, maar ik accepteerde het. Het past niet in onze cultuur om tegen je vader te zegen. 'Ik heb er geen zin in.'" Ze beschrijft haar jeugd in Balasov, een stadje 600 kilometer ten zuidwesten van Moskou, als streng maar duidelijk. "Ochtend stonden we met alle kinderen op het schoolplein en als er werd gezegd wat we gingen doen, antwoorden we te koor: 'Dat gaan we doen.' Een groot geborzaam gebeuren. We leerden samen beslissingen nemen, elkaar helpen en voor elkaar klaarstaan. Een voor allen, allen voor een. Dus was er zo ingeramd dat we zelfs tijdens een zomerkamp met t'n allen op een pleintje gingen staan. Ik geloofde in het communisme, het was mijn wereld. Ik wist niet beter en het was ook op een bepaalde manier prettig om allemaal gelijk te zijn. We hadden allemaal hetzelfde schooluniform en dezelfde auto." Ze lacht: ja natuurlijk een Lada. In haar show brengt ze een ode aan de lievelingsauto uit haar jeugd. "Lada, Lada waar heb je me gebracht, van de grote Wolga tot de Amsterdamse gracht."

Even voor de duidelijkheid: verder houdt Irena niet van auto's. In Rusland is een man een man en een vrouw een vrouw en vrouwen houden niet van auto's. Die roborverding mist ze soms in Nederland. "In Moskou vroeg een man me laatst of hij me kon helpen met mijn koffer. Wat wil je van me? dacht ik meteen. Mijn tas? Mijn portemonnee? Het gebeurt nu in Nederland nooit, dat ik hen het ontzand, maar het is wel fijn. Als vrouw wil je aandacht en geharmonde woorden, dat kunnen die Russische mannen wel." Waarom zijn ze dan niet gewild in eigen land? De laatste was van de Russische man in de laatste twintig jaar gebuit door de woel, denk de accordeonist. Door het mislukken van de perestrojka (de economische hervormingspolitiek van Gorbatsjov, red.) heeft de Russische man zijn zelfvertrouwen en vaak ook zijn baan verloren. En waar we in Nederland in therapie gaan, het een Rus zijn problemen op in de kroeg. Maar vrouwen willen een man die niet drinkt, volgen Irena en een land waar ze een fatsoenlijk salaris kunnen verdienen. In Rusland verdienen veel hoogopgeleide vrouwen maar twee- of driehonderd euro in de maand. Dan is de keuze voor het Westen snel gemaakt.

Haar vergelijking tussen de Russische en de Nederlandse man valt niet slecht uit voor de mannen in ons land. Niet zo verstandig, want Irena is er zelf met een beetje getrouwd. Hans Visser, een theaterman in hart en nieren, produceerde een theatershow over Vladimir Vysotsky, waarin zij het Russische gedeelte voor haar reboeking nam. Na een jaar toeren besloot ze voor hem voorgoed in Nederland te blijven. Toch zijn er wel wat kanttekeningen bij de Nederlandse man, zegt ze terwijl ze koket glimlacht naar Hans die gelover zijn glimlacht als zij achter haar accordeon knijpt en zingt: "Een Nederlandse man is knap en aardig. Een Nederlandse man is lief en trouw. Hij is nooit kwaad, hij is zachtzinnig. Hij kijkt liever voetbal dan naar een vrouw. Waar blijft de romantiek? De charme? Een reisje naar Parijs? Hij zegt geen oer, maar als we elkaar bij de Seine onsarmen, vraag hij: 'Heb jij de boterhammen mee?'"

Haar boodschap aan de Nederlandse man? Wees even wat attent. "Brenge eens vaker bloemen mee, alleen omdat ze een vrouw is." Maar we mogen ook weer niet te streng zijn, want de Nederlandse man staat met zijn rug tegen de muur, aldus Irena. "We willen een man die wast, strijkt, vier dagen gaat werken en voor de kinderen zorgt, maar tegelijkertijd moet hij de macho uithangen. Mannen weten niet wat ze daarmee aan moeten. En Nederlandse vrouwen zijn zo geïmagineerd dat ze

hiërmaal geen man nodig hebben. De fles procecco maken ze zelf open en voor het verwisselen van een hand draaien ze ook hun hand niet om."

Na de trouw kwam er een Nederlandse jongen naar haar toe: "Ik wil een vrouw die zelf stofzuigt en niet eest die draagt of ik wil stofzuigen." Kijk, zegt Irena dan die kleed dan voor een Russische vrouw. "Zij zijn geïmagineerd, maar niet doorgegaan." En daarmee bedoelt ze niet dat Nederlandse vrouwen massaal moeten stoppen met werken en huisvrouw moeten spelen, maar dat we mannen vaker de ruimte moeten geven om man te zijn. "Ik heb mijn man overal voor nodig. Als ik iets van de bovenste plank moet pakken, als ik op een feestje een fles champagne wil openen of als ik een auto moet uitzoeken. 'Je weet toch zelf wel welke auto je wilt', zeggen vrienden dan, maar ik merk dat hij het prettig vindt en ik heb er zelf geen verstand van. Een Nederlandse zelf laatst dat hij het fijn vindt om de deur open te houden of een wijetje bij te schenken, maar dat vrouwen het wel moeten laten merken. Een Russische vrouw wacht gewoon bij de deur tot hij voor haar wordt opgedragen."

Irena's voorstelling is een ode aan de liefde met alle grappige momenten en markanten. "Ik hoop dat ik dat verfilede gevoel weer kan opproepen. Dat mensen achteraf denken: 'Ach, zo slecht heb ik het nog niet getrouwd.' Als ik mensen vraag hoe lang ze vaak samen zijn, antwoorden ze vaak

'lang'. Maar hoe lang is dat dan? 'Te lang.' Misschien nog wel meer dan een ode aan de liefde, is 'Russin zoekt man' een persoonlijk jubileumfeestje waarin ze terugblik op tien jaar in Nederland. Een persoonlijke overwinning ook, want het is de eerste voorstelling waarin ze haar ervaringen verwerkte. Eerder was ze meer een gids die de Nederlandse lets over Rusland wilde vertellen. "Het is moeilijk om een plek te verwonen in de theaterwereld, je moet je eigen publiek opbouwen en ik heb niet voor de makkelijktste weg gekozen. Ik had ook als instrumentalist kunnen gaan werken, dan heb je de taal niet nodig, maar ik kies ervoor om in een nieuwe taal mijn verhaal naar te zetten. Dan breekt je niet zo snel door. Ik heb gewoon tien jaar vertaging opgelopen omdat ik uit Rusland kom." ■

Irena speelt tot en met mei 2010 in diverse theaters in Nederland. Kijk voor de speelplaat op irena.nl.

'OP SCHOOL KOOS IK DUIJS EN GEEN ENGELS, WANT AMERIKA WAS DE VIJAND'

VIVA 27